

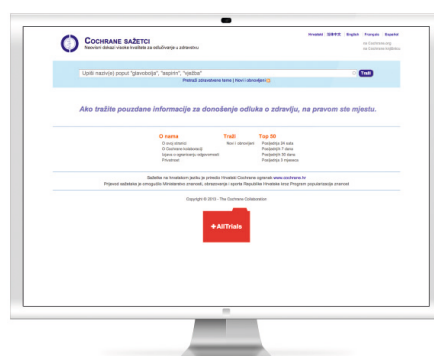
Hrvatski Cochraneov ogranak: sustavni pregled donosi informacije o zdravlju kojima možete vjerovati

Tražeci informacije o zdravlju na internetu, nije lako probrati kojim se informacijama može vjerovati, a koje su povezane s nečijim komercijalnim interesima. Medicinarima je naizgled lakše jer znaju gdje se nalaze znanstveni članci i znaju kako ih čitati i protumačiti, ali ni to nije baš tako.

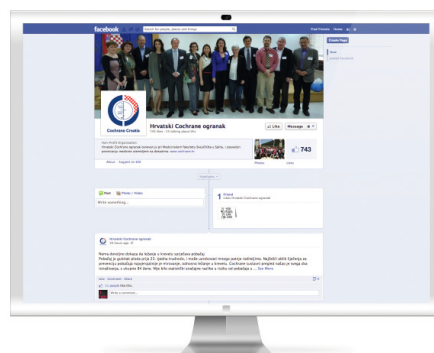
Naime, u svijetu trenutačno postoji 20.000 medicinskih časopisa, koji objavljuju znanstvene članke, a ni ti časopisi nemaju jednaku kvalitetu. Nadalje, ti časopisi tjedno, mjesečno, dvomjesečno ili dvaput na godinu objavljuju nebrojene članke. Procjenjuje se da bi čovjek, da čita jedan znanstveni rad na dan, za godinu dana bio cijelo jedno stoljeće u zaostatku.

Rješenje ove situacije nepoznavanja izvora dobrih informacija o medicini i nedostatka vremena da se sve postojeće informacije iz znanstvenih članaka pročitaju naziva se sustavni pregled literature. Radi se o znanstvenim člancima koji na objektivan i rigorozan način procjenjuju članke objavljene o određenoj medicinskoj temi i sažimaju dokaze iz svih studija o toj temi koji se pronađu u medicinskoj literaturi. U medicini postoje različite vrste dokaza o učinkovitosti različitih terapija i intervencija, a na piramidi tih dokaza najvrjednijima se smatraju dokazi iz sustavnih pregleda.

Svaki sustavni pregled odgovara na konkretno i precizno pitanje, kao što je „sprječava li prehladu redovito uzimanje vitamina C u odraslih osoba“ ili „je li cjepivo protiv gripe učinkovito u sprječavanju gripe u djece“. Nakon što se pretraživanjem većeg broja medicinskih baza pronađu sva klinička ispitivanja koja odgovaraju na ovo pitanje, autori sustavnog pregleda vade podatke o svim ispitanicima u svim pronađenim istraživanjima i statističkim metodama sažimaju zajednički rezultat svih studija. Na taj se način donosi zajednički rezultat cjelovitoga postojećeg znanja o nekome kliničkom pitanju, koji je zbog zakona velikih brojeva najpouzdaniji dokaz o

<http://summaries.cochrane.org/hr>

www.facebook.com/pages/Hrvatski-Cochrane-ogranak/163424700478175

nekoj medicinskoj terapiji ili dijagnostičkoj metodi.

Sustavni pregledni članak nije obični pregledni članak, koji može napisati samo jedan autor, izabrati studije koje želi prikazati i u kojima se ne opisuje metodologija koja je upotrijebljena za izradu takvoga članka. Sustavni pregledni članak originalno je istraživanje u kojem se postavlja hipoteza, rabi vrlo zahtjevna metodologija, analizira već objavljena literatura i donosi zaključak temeljem sažimanja svih relevantnih dokaza o nekome kliničkom pitanju.

Zlatnim standardom smatraju se sustavni pregledni članci koji se izrađuju po pravilima Cochraneove kolaboraci-

je (engl. The Cochrane Collaboration) (www.cochrane.org), međunarodne udruge koja se bavi izradom i promicanjem sustavnih pregleda. Cochraneovi sustavni pregledi izrađuju se po strogoj metodologiji Cochraneove kolaboracije i objavljuju u Cochraneovoj knjižnici (engl. Cochrane Database of Systematic Reviews). U Splitu je 2008. osnovan Hrvatski Cochraneov ogranak (www.cochrane.hr) koji se u cijeloj regiji bavi promicanjem medicine utemeljene na dokazima i širenjem informacija iz sustavnih preglednih članaka – informacija o zdravlju najveće kvalitete.

Ove godine Hrvatski Cochraneov ogranak obilježava petu godišnjicu i u povodu toga volonteri okupljeni oko hrvatske Cochraneove inicijative odlučili su se više posvetiti pacijentima i javnosti, kako informacije o medicini kojima se može vjerovati ne bi popularizirali samo među zdravstvenim radnicima nego i onima kojima te informacije nasušno trebaju da bi donijeli informirane odluke o vlastitom zdravlju.

Na nedavno održani 5. Hrvatski Cochraneov simpozij bili su pozvani predstavnici udruga pacijenata i dobili su informacije kako se mogu uključiti u aktivnosti Cochraneove kolaboracije. Pacijenti, odnosno korisnici iznimno su važan dio Cochraneove kolaboracije. Primjerice, svaki Cochraneov sustavni pregled ima klasičan, stručni sažetak, u kojem se nalazi mnogo medicinske terminologije. Pacijenti koji volontiraju za Cochraneovu kolaboraciju pišu tzv. „laički sažetak“ (engl. plain language summary) koji na jednostavan način prikazuje koji su zaključci toga sustavnoga pregleda. Oba ta sažetka dostupna su cijelomu svijetu,

bez obzira na to ima li netko pretplatu na Cochraneovu knjižnicu ili nema.

Kako bi se informacije iz laičkih sažetaka približile pacijentima, Hrvatski Cochraneov ogranak počeo je prevoditi laičke sažetke s engleskoga na hrvatski jezik. Cochraneovi sažetci na hrvatskom jeziku objavljuju se na zasebnoj stranici Cochraneove kolaboracije i možemo se pohvaliti da smo tek četvrti svjetski jezik koji je počeo s ovom inicijativom prevodenja laičkih sažetaka. Prije hrvatskoga počeli su se raditi prijevodi na španjolski, kineski i francuski, tako da smo se zaista našli u ekskluzivnom društvu velikih svjetskih jezika. Početak ove inicijative omogućilo je hrvatsko Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa koje je ideji prevodenja Cochraneovih sažetaka na hrvatski i uključivanje pacijenata u rad Hrvatskoga Cochraneova ogranka poduprlo financijski projektom iz područja popularizacije znanosti.

Hrvatski prijevodi Cochraneovih laičkih sažetaka nalaze se na mrežnoj stranici Cochraneovi sažetci (<http://summaries.cochrane.org/hr>).

Još jedan iskorak prema javnosti napravljen je otvaranjem Facebookove stranice Hrvatski Cochraneov ogranak (https://www.facebook.com/pages/Hrvatski-Cochrane-ogranak/163424700478175?ref=tn_tnmn) na kojoj se objavljuju vijesti vezane za Cochraneovu kolaboraciju, Hrvatski Cochraneov ogranak, prikazi zanimljivih sustavnih pregleda i razne druge informacije vezane za medicinu utemeljenu na dokazima. Cochraneova kolaboracija i Hrvatski Cochraneov ogranak ne smiju se financirati sredstvima farmaceutske industrije niti primati ikakva sredstva povezana sa sukobom interesa, što je dodatno jamstvo da su informacije koje nude Cochraneovi sustavni pregledi – informacije kojima se može vjerovati. Pozivamo pacijente i javnost da prate Hrvatski Cochraneov ogranak na Facebooku i da informacije o zdravlju potraže u Cochraneovoj knjižnici, jer ondje se nalaze najbolji dokazi u medicini.

Prof. dr. sc. Livia Puljak
Hrvatski Cochraneov ogranak
Medicinski fakultet u Splitu

Tuberkuloza i likovnost

U organizaciji Hrvatskoga pulmološkog društva i Hrvatskog društva za povijest medicine održano je 29. siječnja 2013. godine u prostorijama Hrvatskoga liječničkog zbora u Zagrebu predstavljanje knjige „Tuberkuloza i likovnost” koju je napisao i u vlastitoj nakladi tiskao Boris Vrga, dr. med. Liječnik, specijalist pulmolog, pjesnik, a vokacijom još i likovni kritičar Boris Vrga uspio je, kako navodi u svojoj recenziji akademik dr. sc. Tonko Maroević, povezati u ovoj knjizi svoja raznorodna znanja i iskustva te se odužiti i struci i ljubavima. Akademik Maroević također naglašava da djelo Borisa Vrga ima dvostruku znanstvenu utemeljenost jer je svaki od razmatranih slikara „obrađen” biografski i analitički-interpretativno, a posebno je ispitana povijest bolesti (na temelju pouzdanih dokumenata i svjedočanstava).

Kako je riječ o nizu iznimno važnih slikara (u rasponima od Miroslava Kraljevića, Slave Raškaj, Milana Steinera, Jurja Plančića, Ignjata Joba, pa do Ivana Šebalja i Ljube Ivančića), preko autora vrlo apartnih opusa (primjerice, Antuna Mezdjića, Gašpara Bolkovića Pika, Kornelija Tomljenovića i Hrvoja Šerca) pa do vrlo rano prekinutih kreativnih perspektiva (Ivana Ettorea, Gabra Rajčevića, Tomislava Kolombara), imamo čitavu malu antologiju umjetnika što obilježuje umjetnost XX. stoljeća u Hrvatskoj. Vrlo zanimljiva i pertinentna studija Borisa Vrga otvara nove uvide u niz likovnih opusa, pisana je razložno i dokumentirano te je ozbiljan prilog strukama i znanosti.

Sam autor u uvodnim napomenama knjige iznosi da je malo koja bolest imala toliki utjecaj na hrvatsku likovnost kao tuberkuloza napadajući i zdravlje i život samih umjetnika, a potom i svojim nesumnjivim djelovanjem na karakter njihovih umjetničkih djela. U knjizi tako analizira život četrnaestero prethodno navedenih slikara od kojih većina ima nezaobilazno

mjesto u povijesti modernog i suvremenoga hrvatskog slikarstva. Iako se medicinski gledano tijekom desetljeća drastično smanjila učestalost obolijevanja i pomora od ove bolesti, i dalje od nje obolijeva više od devet i umire oko dva milijuna ljudi na godinu dajući nam na znanje da i dalje napada te se njezin utjecaj ni danas ne smije ignorirati. Upravo na njezinu prisutnost u sadašnjosti i budućnosti, kao i na značenje ove knjige za kolege liječnike osvrće se u svojoj recenziji mr. sc. Ilica Vučak, dr. med. koji kaže: „U vrijeme kada Svjetska zdravstvena organizacija daje, izrijeком, upravo samom pacijentu središnju ulogu u borbi protiv tuberkuloze, hrvatska medicina dobiva ovom knjigom model koji može pripomoći u njenom što uspješnijem suzbijanju.

Njezina posvećenost fizičkim i emocionalnim premisama i potrebama tuberkuloznog bolesnika, predstavlja onu kariku koja nam je nedostajala u dosadašnjoj borbi. U tome i jest najveća, usko medicinski gledano, vrijednost ove knjige. Ovo će štivo koristiti liječnicima, studentima medicine, socijalnim radnicima, odgajateljima jer će tuberkuloza biti s nama i u 2050. godini u kojoj će u mirovinu otići generacija koja sada završava studij medicine.“

Tatjana Šimunić, dr. med.
OB „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak
44000 Sisak, J.J. Strossmayera 59